

PAWEŁ SZUPPE

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

 <https://orcid.org/0000-0001-6806-3161>

e-mail: ppp-1975@o2.pl

PRZYPADKI NARUSZENIA PRAWA DO WOLNOŚCI RELIGIJNEJ W POLSCE W 2022 R.¹

Artykuł recenzyjny *Raportu przedstawiającego przypadki naruszenia prawa do wolności religijnej w Polsce w 2022 r.*, [Toruń] – Pelplin 2022, 168 s.

Abstrakt: Artykuł prezentuje przypadki naruszenia prawa do wolności religijnej w Polsce w 2022 r. Opiera się na monitoringu doniesień medialnych. Zebrane dane pochodzą ze stron internetowych, komunikatorów i portali społecznościowych oraz zgłoszeń do Ośrodków Informacji Kryzysowej przez formularze i maile. Badania przypadków naruszenia prawa do wolności religijnej obejmują trzy etapy: 1) przyjęcie informacji odnośnie danego czynu, weryfikacja zdarzenia jako naruszającego wolność religijną i potwierdzonego w co najmniej dwóch niezależnych źródłach; 2) zgromadzenie danych o sprawcach i nałożonych na nich konsekwencjach prawnych, jeśli były one dostępne w mediach; 3) klasyfikacja czynu według przyjętej kategorii i stworzenie metryki zdarzenia. Raport podaje rodzaje przypadków, kategorie wiekowe oraz płeć sprawców, województwa, w których doszło do przestępstwa, stan postępowania w sprawach, religię, jakiej dotyczy poszczególne przypadki.

Słowa kluczowe: wolność religijna, naruszenie prawa do wolności religijnej, Polska.

PAWEŁ SZUPPE – doktor nauk teologicznych w zakresie teologii religii, misjolog, religioznawca. Autor książek: *Nazistowski mistycyzm w polskojęzycznej literaturze przedmiotu*, *Sekty. Realne zagrożenie*, *Polskojęzyczna bibliografia dotycząca sekt i nowych ruchów religijnych (2005–2009)*; *Nowe ruchy religijne z perspektywy teologiczno-duszpasterskiej Kościoła katolickiego*. Obszary badań naukowych: nowe ruchy religijne, edukacja i wychowanie w kulturach świata, parareligijny charakter nazizmu.

¹ Recenzja raportów przedstawiających przypadki naruszenia prawa do wolności religijnej w Polsce w latach 2020–2021 znajduje się w czasopiśmie „Collectanea Theologica”, 93(2023), nr 3, s. 233–235.

Abstract: The article presents violations of the right to religious freedom in Poland in 2022. It is based on monitoring of media reports. The collected data comes from websites, instant messaging and social networks, as well as reports to the Crisis Information Centers through forms and emails. The investigation of violations of the right to religious freedom involves three stages: 1) acceptance of information regarding the act in question, verification of the incident as violating religious freedom and confirmed by at least two independent sources; 2) collection of data on perpetrators and the legal consequences imposed on them, if available in the media; 3) classification of the act according to the adopted category and creation of a metric of the incident. The report gives the types of cases, age categories and gender of the perpetrators, the provinces where the crime occurred, the status of the cases, the religion involved in each case.

Key words: religious freedom, violation of the right to religious freedom, Poland.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia każdemu obywatelowi prawo do wolności myśli, sumienia, religii. Jednak na terenie Polski można dostrzec różne przypadki fizycznej agresji wobec osób wierzących, niszczenie i znieważanie miejsc kultu, symboli religijnych, przedmiotów czci religijnej, ograniczanie publicznego wyznawania wiary, dyskryminację ze względu na poglądy religijne, nawoływanie do nienawiści na tle różnic wyznaniowych, znieważanie grupy ludzi lub osoby z powodu jej przynależności wyznaniowej.

W 2023 r. powstaje raport dotyczący naruszenia prawa do wolności religijnej w Polsce. Są tam dane pochodzące z 2022 r. Zebrane oraz opisane w nich przypadki opierają się na monitoringu doniesień medialnych. Pochodzą z przeglądu stron internetowych, komunikatorów i portali społecznościowych, zgłoszeń do Ośrodków Informacji Kryzysowej przez formularze, maile.

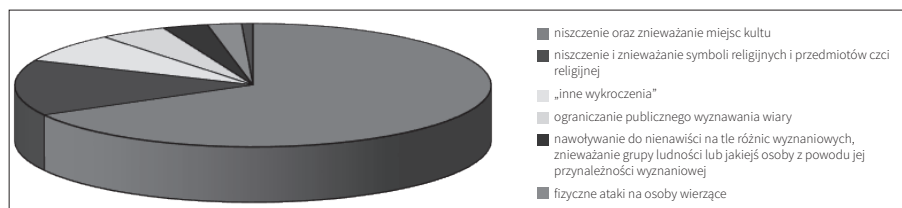
Początkowy etap badań stanowi przyjęcie informacji odnośnie danego czynu, weryfikacja zdarzenia jako naruszającego wolność religijną oraz potwierdzonego przynajmniej w dwóch źródłach. W przypadku monitoringu medialnego takie kryteria spełniają: dwa niezależne źródła prasowe, komunikatory internetowe, posty społecznościowe; jedno źródło prasowe, komunikator internetowy, post społecznościowy i weryfikacja tego źródła przez kontakt z osobami lub instytucjami związanymi z czynem (sprawca, poszkodowany, parafia, urząd odpowiedzialny za opiekę nad obiektem kultu). Klasyfikacja czynu zgłoszonego do Ośrodka Informacji Kryzysowej

następuje po sprawdzeniu źródła informacji, jak w przypadku jednego źródła prasowego, komunikatora internetowego czy postu społecznościowego. Za naruszenie prawa do wolności religijnej przyjmuje się także informację w postaci zdjęcia, ukazującego doznaną szkodę, ale pod warunkiem potwierdzenia daty wydarzenia przynajmniej przez jedno źródło medialne lub instytucjonalne (kuria, parafia, związek wyznaniowy, urząd miasta).

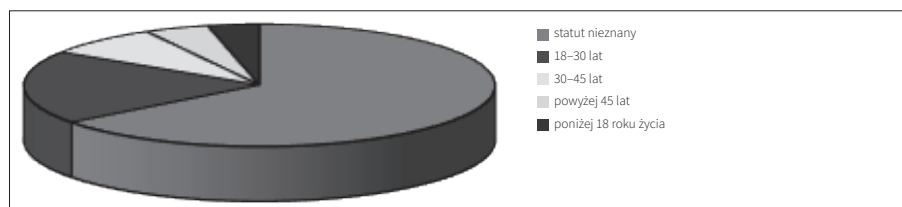
Kolejnym poziomem badań jest zgromadzenie danych o sprawcach i nałożonych na nich konsekwencjach prawnych, jeśli były one dostępne w mediach. Ostatni etap to klasyfikacja czynu według przyjętej kategorii i stworzenie metryki zdarzenia.

Raport nie zawiera wszystkich przypadków naruszenia prawa do wolności religijnej w 2022 r., lecz ukazuje skalę problemu. W czasie objętym badaniami odnotowuje się 87 przypadków niszczenia oraz znieważania miejsc kultu, 19 wypadków niszczenia i znieważania symboli religijnych i przedmiotów czci religijnej, 10 wykroczeń przypisanych do kategorii „inne”, sześć incydentów związanych z ograniczaniem publicznego wyznawania wiary, cztery nawoływania do nienawiści na tle różnic wyznaniowych, znieważania grupy ludności bądź jakiejś osoby z powodu jej przynależności wyznaniowej, trzy fizyczne ataki na osoby wierzące, jeden przypadek dotyczący dyskryminacji ze względu na przekonania religijne. Sprawcy to osoby fizyczne w kategoriach wiekowych: status nieznany (73); 18–30 lat (22); 30–45 lat (9); powyżej 45 lat (5); poniżej 18 roku życia (4).

Rys. 1. Rodzaje przypadków

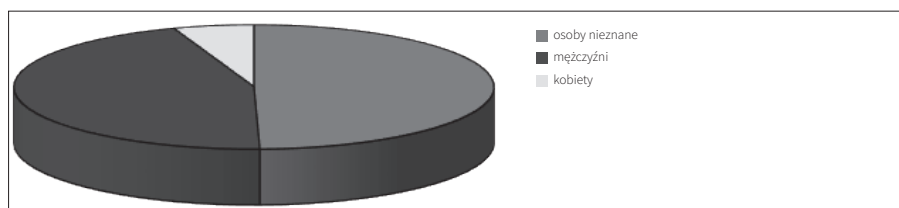

Rys. 2. Kategorie wiekowe

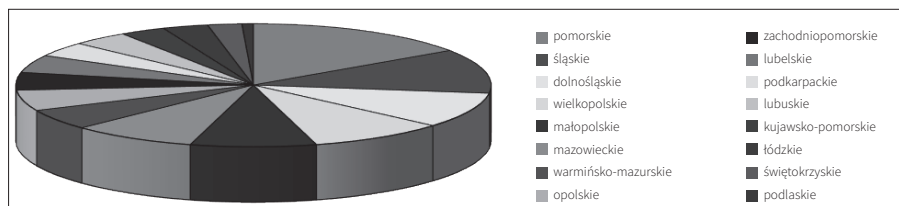

Na 130 przypadków naruszenia wolności religijnej sprawcami są: osoby nieznane (64); mężczyźni (58); kobiety (7). Przekraczanie tego prawa obejmuje województwa: pomorskie (20); śląskie (15); dolnośląskie, wielkopolskie (po 12); małopolskie, mazowieckie (po 11); warmińsko-mazurskie, opolskie (po 7); zachodniopomorskie, lubelskie (po 6); podkarpackie, lubuskie (po 5); kujawsko-pomorskie, łódzkie (po 4); świętokrzyskie (3); podlaskie (1).

Rys. 3. Płeć sprawców

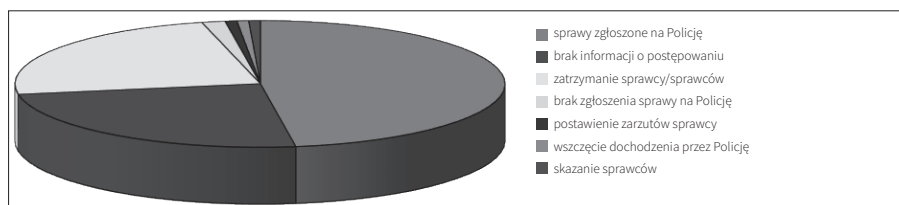

Rys. 4. Województwa

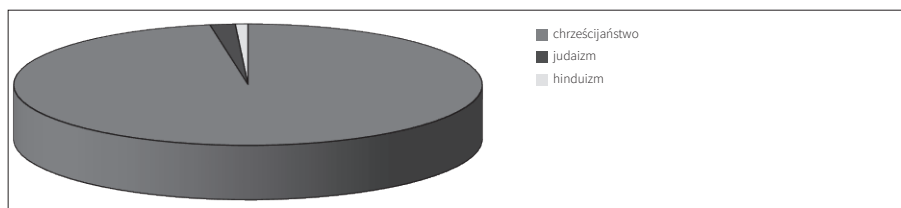
Raport wymienia również stan postępowania w poszczególnych sprawach. Najwięcej przypadków można przypisać do kategorii spraw zgłoszonych na Policję (62). Dalej znajdują się: brak informacji o postępowaniu (32); zatrzymanie sprawcy/sprawców (31); brak zgłoszenia sprawy na Policję (2); postawienie zarzutów sprawcy (1); wszczęcie dochodzenia przez Policję (1); skazanie sprawców (1).

Rys. 5. Stan postępowania

Podstawowym kryterium naruszenia wolności religijnej jest religia (wyznanie). Raport podaje tu następujące dane: chrześcijaństwo (rzym-skokatolickie – 110, prawosławne – 1, ewangelickie – 1); judaizm – 2; hinduizm – 1.

Rys. 6. Religia

Analiza przedstawionych w raporcie przypadków skłania do kilku refleksji. Wydaje się, że przynajmniej niektóre z nich można określić jako akty wandalizmu i trudno jest wskazać motywację religijną sprawców. Są to często postawy antyklerykalne, związane z niszczeniem mienia Kościoła.

Druga sprawa dotyczy źródeł, na których opiera się raport. W każdym opisie przypadku występują jedynie strony internetowe. Korzystanie w takich dokumentach tylko z Internetu świadczy o skromnych zasobach informacji. Powstaje pytanie: czy przynajmniej niektóre przypadki nie były w centrum zainteresowania prasy lub telewizji? Przy opisie warto także korzystać z materiałów archiwalnych Policji i Prokuratury. Wiedza oparta na różnych źródłach podnosi jakość publikacji. Dobrze jest zamieścić podstawową literaturę przedmiotu, dotyczącą nie tylko przekraczania wolności religijnej, ale również jej ochrony, do której mogą sięgnąć osoby zainteresowane tą problematyką.

Mimo pewnych niedociągnięć, które nie podważają wartości raportu, trzeba stwierdzić, że zebrany materiał stanowi cenne źródło informacji na temat przypadków łamania prawa do wolności religijnej w Polsce. Może on być podstawą dla interdyscyplinarnych badań, obejmujących przyczyny naruszania wolności religijnej czy motywacje sprawców. Należy udostępnić go organom ścigania, celem stworzenia nowych lub lepszego wykorzystania istniejących już przepisów prawnych służących ochronie wolności religijnej.